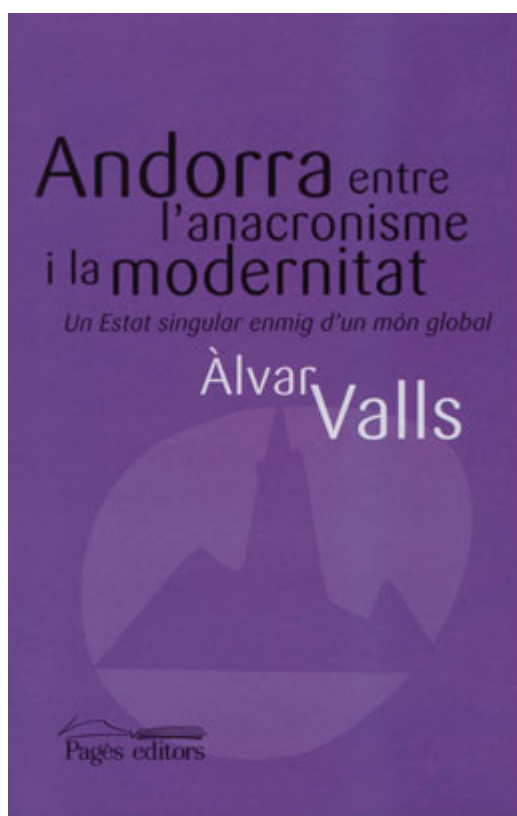

ANDORRA A LA CRUÏLLA

Àlvar Valls Oliva (Barcelona, 1947) és periodista i escriptor. Resident a Andorra des del 1979, durant molts anys ha practicat el periodisme d'opinió a la premsa andorrana amb un article diari i ha estat cap de redacció del *Diari d'Andorra* i director de les revistes mensuals *Actual* i *La Revista d'Andorra*, i del diari *Més Andorra*. Ha publicat el llibre *La nova Constitució d'Andorra* (1993) i és autor del *Diccionari Enciclopèdic d'Andorra* (2006). En el camp literari ha publicat diversos llibres de poesia i de narrativa juvenil, i ha traduït al català més de seixanta llibres.

Durant la roda de premsa posterior a la reunió entre el cap de Govern i el president de la Generalitat de Catalunya, el novembre passat, els dos mandataris van repassar el contingut i els objectius de la trobada i, un cop van explicar els aspectes més rellevants, el cap de Govern va afegir que també pretenien enfortir els lligams que ens unien a partir de la llengua comuna. No vaig poder deixar de fixar-me en l'expressió "llengua comuna"; és cert que ho és, però em va cridar l'atenció l'eufemisme utilitzat per evitar parlar de llengua catalana i automàticament vaig recordar un dels capítols d'*Andorra entre l'anacronisme i la modernitat*, en el qual s'analitzen les relacions d'identitat nacional, cultural i lingüística entre Catalunya i Andorra. Em va satisfer poder identificar i entendre per fi aspectes com aquestes perífrasis,

circumloquis o eufemismes per no explicitar que la nostra és la llengua catalana i el mèrit, ho he de reconèixer, és de l'anàlisi que es pot llegir al llibre de l'Àlvar Valls. En aquest assaig, per tant, es pot trobar una descripció i una interpretació de la realitat andorrana, i ajudarà qui ho vulgui en l'afany de comprendre la complexa, i a vegades confusa, quotidianitat de l'agenda pública que llegim als diaris setmanalment. Publicat per Pagès Editors l'any 2009, el llibre va adreçat, segons es pot llegir a la introducció, al públic català. És inevitable una certa sorpresa ja que cal imaginar, que tant l'autor com l'editor, són ben conscients que gran part dels lectors són (i haurien de ser) d'Andorra. Així ho demostren quan afirmen que, en segon terme, l'assaig també es pot oferir als mateixos andorrans com a reflexió. Aquestes subtile-

ses retòriques esdevenen cabdals a l'hora de plantejar el conjunt de l'obra, atès que permeten introduir un distanciament crític en el qual l'autor es pot refugiar en previsió de possibles recels o suspicàcies de qui se senti qüestionat. I és que el llibre aborda sense gaires embuts ni miraments qüestions que al Principat no s'acostumen a debatre a la palestra pública, i ho fa, això sí, amb el respecte i la modèstia de qui només ofereix una possible reflexió. Des de les primeres planes s'intueix la voluntat de plantejar l'anàlisi de la realitat andorrana vista des de fora, amb una mirada despallada de prejudicis, una mirada, però, no sempre innocent que intenta entendre la singularitat d'Andorra des de la perspectiva d'un món global. Aquesta forma de presentar l'obra no és nova ni casual: utilitzar un punt de vista distanciat, extern, ha estat un recurs habitual en el gènere assagístic i Valls en mostra un gran domini: és un gran encert del llibre, que (potser només) d'aquesta manera li permet descriure i interpretar la nostra realitat amb un traç crític, lliure de les implicacions que obligarien una ploma que escriu des de l'interior del país.

Un dels primers elements que sorprendrà el lector en iniciar el periple per *Andorra entre l'anacronisme i la modernitat* és una cita que conté, en una brevetat sorprenent, tot l'esperit del llibre: "Preveure les causes, per no sorprendre'ns dels efectes. Preveure el llarg termini. I no viure únicament de cara al present". Aquestes frases, d'una actualitat punyent, no només s'entonen avui des de moltes tribunes, sinó que aquestes i altres afirmacions semblants es diuen amb un afany crític: cal mirar el passat per encarar el futur, per preveure quin model de país cal seguir. L'encert de l'autor (i la sorpresa del lector) és que la cita que encapçala el llibre és del síndic general d'Andorra l'any 1975, Julià Reig.

Un país singular. La primera part del llibre, doncs, està dedicada justament a analitzar les causes, el passat. Valls sembla perfectament conscient de la màxima segons la qual estudiar el passat només té sentit per entendre i explicar el present. D'aquesta manera, a la primera part del llibre, el repàs dels diversos capítols de la història del Principat s'orienta a fer entendre com, amb el pas dels segles, s'ha anat perfilant el tarannà andorrà en paral·lel als esdeveniments històrics. Es fa un resum de la fundació medieval del Principat, el silenci letàrgic de segles, els primers símptomes de canvis, les reformes i les revolucions que han anat acompanyades de les màximes del *Manual Digest*, qualificat de llibre ora-

cle, i s'explica de quina manera els seus missatges de prudència i discreció (fer l'andorrà), no només han influït en els moments històrics sinó que alhora han anat quallant fins a condensar-se en un inconscient col·lectiu: l'*Homo andorranensis*, tal com és anomenat al llibre amb un toc d'humor.

(...) EL LLIBRE ABORDA SENSE GAIRES EMBUTS NI MIRAMENTS QÜESTIONS QUE AL PRINCIPAT NO S'ACOSTUMEN A DEBATRE A LA PALESTRA PÚBLICA, I HO FA, AIXÓ SÍ, AMB EL RESPECTE I LA MODÈSTIA DE QUI NOMÉS OFEREIX UNA POSSIBLE REFLEXIÓ.

Andorra a la cruïlla. A la segona part del llibre es descriu i s'interpreta l'actualitat considerant que, en el cas d'Andorra, comença amb la constitució del 1993. La lectura d'alguns dels epígrafs que organitzen aquest apartat és prou reveladora atès que molts dels títols són especialment significatius. Així, després d'*El somni acomplert* es passa a *Una difícil transició entre constitucionalistes i 'convertos'* per arribar a posar *Les especificitats com a coartada* i evitar o aprofitar la inevitable *Reubicació dels poders* entre els quals destaca *La llosa del parroquialisme*. Després d'aquest periple postconstitucional i d'analitzar *Un model esgotat*, es passa per *Les dues Andorres*, la del treball i la del poder fins a arribar a la imatge de la cruïlla en la qual es troba el nostre petit país en aquests moments: *Andorra entre l'anacronisme i la modernitat*.

Més enllà de la cruïlla. A mesura que s'avança a través de les planes, els epígrafs i els capítols del llibre, cada cop és més evident el posicionament de l'autor, que es fa explícit a l'hora d'escollir un dels dos camins davant dels quals ens trobem: Andorra ha de fer els deures que li encomana la comunitat internacional. L'aposta clara, valenta, de l'autor és el llibre en si mateix, que es converteix també en la millor prova que no cal renunciar a la identitat pròpia ni al passat per esdevenir un estat modern: cal superar les indecisions i l'immobilisme que s'escuden sota el pretext de les especificitats andorranes per aconseguir un estat integrador i integrat en un món global.

Després de la lectura d'*Andorra entre l'anacronisme i la modernitat*, s'entén que cal reformular la proverbial

discreció dels andorrans ja que els excessos d'aquesta *taciturnitat i prudència* proclamada des del *Manual Digest* han acabat submergint el Principat en un silenci letàrgic, un poble mut on “ningú no sap res de ningú” i que sembla mancat de capacitat crítica. En oposició a aquesta actitud excessivament reservada, Valls tanca el llibre amb un annex ben curiós per al cas andorrà, un *Petit “who’s who” de l’economia andorrana*.

Valor afegit. La lectura d’aquest assaig sobre la realitat andorrana serà molt interessant per a qualsevol lector que es vulgui apropar a Andorra i, ben segur, provocarà moltes reflexions que aniran en una direcció o una altra en funció dels interessos i les circumstàncies particulars. Molts andorrans ens hi podem sentir identificats, i potser despertarà suspicàcies i recels. La forma en què els articlem reflectirà en

quina mesura avancem cap a la modernitat. La gran virtut del llibre és que s’hi pot estar més o menys d’acord, però en tot cas promou un debat que s’ha evitat en moltes ocasions: potser perquè les qüestions d’identitat transcendeixen la immediatesa de l’agenda política o potser, senzillament, perquè no interessa parlar de segons quins temes.

Iñaki Rubio Manzano

Llicenciat en Humanitats per la UAB i escriptor